

Аннотация. В статье рассмотрены модели, применяемые в процессе стратегического планирования развития предприятия. Дано подробное описание базовых моделей, в частности Гарвардской школы, формирования стратегического плана И. Ансоффа и Г. Стайнера. Обоснована необходимость использования нескольких моделей при формировании стратегии предприятия. Указаны ключевые элементы разработки модели процесса стратегического управления в условиях единого цикла на предприятии.

Ключевые слова: управление предприятием, стратегия, модель управления, исследование, направление.

Summary. The models used in the process of strategic planning of enterprise development are considered. The detailed description of the basic models, in particular the Harvard School, the formation of the strategic plan of I. Ansoff and G. Steiner is given. The key elements for the development of model of the strategic management process in the conditions of a single cycle at the enterprise are indicated.

Key words: business management, strategy, model of management, research, direction.

УДК 332.14:69.003

Андрусів С. В.
*аспірант кафедри економічної теорії,
національної та міжнародної економіки
Класичного приватного університету*

Andrusiv S. V.
*Post-graduate student of the Department of Economic Theory,
National and International Economics
of the Classic Private University*

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДЕРЖАВИ

STRATEGIC PRIORITIES FOR DEVELOPMENT OF BUILDING INDUSTRY OF THE STATE

Анотація. У статті визначено, що для забезпечення ефективного розвитку будівельної галузі потрібно сформувати та імplementувати стратегічні пріоритети розвитку будівельного комплексу країни. Визначено низку умов щодо необхідності розробки та реалізації стратегії розвитку будівельної галузі. Запропоновано концептуальні стратегічні пріоритети розвитку будівельної галузі України, метою яких є забезпечення сприятливих умов для розвитку досліджуваної галузі.

Ключові слова: стратегія, будівельна галузь, стратегічні пріоритети, держава, глобалізація.

Вступ та постановка проблеми. Будівельна галузь є вагомим складовим будівельного комплексу, від функціонування якої залежать ефективність та конкурентоспроможність будівництва загалом. Нестабільна фінансова ситуація на ринку спричинила значний спад у виробництві будівельних матеріалів. Для виходу з кризових умов господарювання та перспективного розвитку будівельна галузь потребує удосконалення управління, а саме розробки та імplementації стратегічних пріоритетів розвитку галузі на національному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями стратегічного управління загалом займалися чимало вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема В.І. Анін [1], А.М. Асаул [2], В.Я. Проценко [3], Н.М. Цепенюк [4], Б.П. Федішин [5]. Проблемам стратегічного розвитку будівельного комплексу приділено увагу в роботах таких вчених, як, зокрема, Н.І. Верхоглядова [6], Н.І. Демчук [7], В.І. Кандесєва [8], П.П. Микитюк [9], А.М. Стельмашук [10], В.В. Шкроміда [11].

Водночас чимало питань, пов'язаних з управлінням будівельною галуззю у системі стратегічного розвитку

держави, залишаються недостатньо розглянутими. Спеціальних досліджень потребує виокремлення стратегічних пріоритетів розвитку галузі.

Метою роботи є формування стратегічних пріоритетів стратегії розвитку будівельної галузі країни.

Результати дослідження. Нам відомо, що стратегія спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища. Однак така взаємозалежність потребує визначення та запровадження дієвого фіскального механізму та механізму перерозподілу, інакше існує реальна загроза надмірної поляризації та зростання диспропорцій між економічно розвинутими містами та рештою території країни.

За умови обмеженості фінансових ресурсів, які Кабінет Міністрів України може спрямувати на розвиток будівельної галузі, необхідно визначити основні стратегічні пріоритети розподілу ресурсів та сконцентрувати їх на ті заходи та тери-

торії, що можуть забезпечити найвищий результат у найкоротший строк та матимуть довготривалі і комплексні впливи на розвиток не лише цієї галузі, але й її тотожних.

Необхідність розробки та реалізації стратегічних пріоритетів розвитку будівельної галузі супроводжується багатьма передумовами, зокрема:

1) значна енергоємність та матеріалоемність галузі, потреба в модернізації виробництва;

2) зниження попиту на продукцію будівельної галузі внаслідок кризових тенденцій у будівництві;

3) відсутність обґрунтованої ефективної програми розвитку галузі на середньостроковий та довгостроковий періоди;

4) складність відносин між виробниками будівельної продукції та будівельними підприємствами; потреба в пошуку нових форм взаємодії влади та підприємств будівельного комплексу для будівництва доступного житла;

5) значний імпорт продукції промисловості будівельних матеріалів за наявності місцевих сировинних ресурсів.

Для підвищення інтенсивності стратегічного розвитку цієї галузі необхідною умовою є наявність інвестицій, головна увага зосереджується на інвестиціях в «м'яку» інфраструктуру, створенні публічно-приватних партнерств, формуванні бізнес-мереж, кредитній підтримці інвестицій приватного сектору для створення суспільного продукту, цілеспрямованому залученню інвестицій

для посилення конкурентних переваг. Для цього міста, громади розробляють економічні стратегії, створюють конкурентний діловий інвестиційний клімат, заохочують місцеві підприємства до утворення кластерів, бізнес-мереж та до співпраці, стимулюють навчання та підвищення кваліфікації робочої сили, спрямовують інвестиції у високотехнологічні галузі та у зростання кластерів, що формують ланцюжки зростання доданої вартості, підтримують підвищення якості життя. Модель місцевого економічного розвитку базується на капіталі знань та інтелекту і пов'язує триаду понять «глобалізація – інновація – конкурентоспроможність».

Ключовими факторами в сучасній глобальній економіці для будь-якої соціально-економічної системи є технологічні інновації, модернізація робочих місць та змісту праці робітників, а також виникнення внутрішніх місцевих економічних рушійних сил, які базуються на конкуренції, інформації та знаннях (табл. 1).

Кабінет Міністрів України підтримує принципові позиції підходу ЄС до реалізації регіональної політики, які базуються на поєднанні політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності територій та політики, спрямованої на недопущення зростання регіональних диспропорцій, але обмеженої на даний час у відповідних за обсягами ресурсах для здійснення ефективних заходів у рамках такого підходу.

Таблиця 1

Порівняння ключових факторів розвитку в різних економіках [12]

Фактори (рушійні сили)	«Стара» економіка	Глобальна «нова» економіка
Загальна характеристика економіки		
Динамічність ринку	стабільність	мінливість
Рівень конкуренції	національний	глобальний
Організаційні структури	ієрархічні та бюрократичні	мережеві та адаптивні
Територіальна мобільність підприємств	низька	висока
Конкуренція між територіями та містами	низька	висока
Загальна характеристика діяльності підприємств		
Виробництво	масове негнучке	гнучке
Ключові фактори виробництва	капітал і праця	інновації і знання
Рушійні сили технологій	механізація	автоматизація та цифровізація
Конкурентні переваги фірм	економія на масштабах	інновація, якість
Важливість досліджень	помірна	пріоритетна
Використання підрядників та співпраця з іншими	самостійне виконання всіх робіт, відмова від передачі окремих функцій іншим фірмам	співпраця та кооперація, аутсорсинг
Характеристика ринку робочої сили		
Зайнятість	стабільна	гнучка, змінюється залежно від можливостей та ризику
Стосунки між роботодавцями та найманими	обережні, відчужені, ворожі	спільне вирішення проблем, участь у прибутках
Освіта	отримання певних навичок	перманентне навчання
Характер навичок	відповідно до посади	ширші ніж посада, володіння суміжними професіями
Політика на ринку праці	повна зайнятість	інтелектуалізація робочих місць та високі зарплати
Поведінка влади		
Регулювання бізнесу	командно-адміністративне, повний контроль	ринкове, гнучке, побудоване на ефективності прийняття рішень
Стосунки між владою та бізнесом	контроль і недовіра, встановлення вимог	довіра, стимулювання розвитку, сприяння зростанню фірм та залучення інновацій
Державне управління	централізація влади, тотальний контроль, повна вертикаль влади	децентралізація та повсюдна субсидіарність, розвиток самоврядування та заохочення до конкуренції громад за високопродуктивні інвестиції

Сьогодні розвиток України здійснюється під впливом геополітичних та внутрішніх викликів зростання відкритості економіки, що вимагає змін у підходах до стратегічного розвитку галузей та визначення цілей державної політики на перспективу. Зазначені зміни полягають у переході від прямих короткострокових галузевих заходів впливу та реалізації інвестиційних проектів у конкретних регіонах для розв'язання проблем їх розвитку до системного і комплексного підходу до розвитку територій на основі концентрації фінансових ресурсів та створення умов для конкурентного розвитку галузей всіх регіонів.

Також важливим фактором є посилення ролі інституційного, соціального та економічного середовища на регіональному та місцевому рівнях для економічного зростання територій та підвищення рівня добробуту населення, що, відповідно, вимагає еволюції інституційної моделі формування та реалізації державної регіональної політики, яка сприяє створенню та стійкому функціонуванню середовища, сприятливого для впровадження місцевих та регіональних ініціатив.

Отже, процес формування та реалізації стратегічних пріоритетів розвитку повинен ґрунтуватись на таких принципах.

1) Запровадження системи постійного моніторингу, аналізу та оцінки екзогенних (зовнішніх) та ендегенних (внутрішніх) факторів впливу на стратегічний розвиток галузевих систем.

2) Формування державної політики, реалізація якої поширюється на всі регіони та відповідним чином реагує на виклики екзогенних і ендегенних факторів, які стримують розвиток.

3) Запровадження механізму сильної та гнучкої координації всіх суб'єктів державної політики в процесі її формування та реалізації, взаємоузгодження регіональної політики з політикою розвитку окремих галузей та сфер. Така координація повинна забезпечувати синхронізоване стратегічне прогнозування та планування регіонального розвитку на всіх територіальних рівнях, узгоджене законодавче забезпечення процесів планування, а також упровадження властивого кожному суб'єкту регіональної політики інструментарію впливу на регіональний розвиток.

4) Створення чіткої функціональної структури центральних та місцевих органів виконавчої влади для забезпечення державного регулювання регіонального розвитку на всіх територіальних рівнях, координації багаторівневого управління за участю органів місцевого самоврядування, бізнесу, недержавних організацій та населення.

5) Підготовка висококваліфікованих кадрів у відповідних центральних та місцевих органах виконавчої влади, які мають знання та навички щодо розроблення та реалізації стратегічних проектів розвитку, створення системи управління різними структурами в контексті координації їх діяльності під час формування та реалізації державної регіональної політики.

6) Забезпечення фінансової спроможності органів виконавчої влади, відповідальних за реалізацію державної регіональної політики, законності та відповідальності під час здійснення за участю органів місцевого самоврядування дій, пов'язаних з регіональним та місцевим розвитком, а

також виконання відповідних державних зобов'язань, що передбачає формування джерел фінансування проектів регіонального розвитку на середньостроковій основі.

7) Формування механізму деконцентрації та децентралізації державних повноважень. Інституційна модель владних повноважень повинна передбачати можливість здійснення деконцентрації та децентралізації державних повноважень, а саме їх передачу на місцевий рівень (або навпаки) в процесі динамічних змін умов регіонального розвитку. З одного боку, концентрація економічної активності в містах України вимагає від органів місцевого самоврядування прийняття рішень, спрямованих на відповідну та швидку реакцію на процеси міської агломерації. З іншого боку, зменшення концентрації сільського населення не повинно негативно впливати на доступ сільських жителів та суб'єктів господарювання до адміністративних та інших послуг. Крім того, органи місцевого самоврядування регіонів повинні мати управлінські, організаційні та фінансові можливості стимулювання співробітництва територіальних громад на міжрегіональному рівні для розв'язання спільних проблем розвитку.

З урахуванням зазначеного сформовані стратегічні пріоритети дають можливість визначити інтегрований підхід до формування і реалізації державної регіональної політики, який передбачатиме поєднання таких складових частин:

– секторальна (галузева) – підвищення рівня конкурентоспроможності будівельної галузі шляхом оптимізації і диверсифікації структури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу;

– територіальна (просторова) – досягнення рівномірного та збалансованого розвитку територій, розвиток міжрегіонального співробітництва, запобігання поглибленню соціально-економічних диспропорцій шляхом формування «точок зростання», активізації місцевої економічної ініціативи та зміцнення потенціалу сільської місцевості, забезпечення соціально-економічної єдності і рівномірності розвитку регіонів з метою створення рівних умов для розвитку людини;

– управлінська – застосування єдиних підходів до формування і реалізації політики регіонального розвитку, створення єдиної системи стратегічного планування та прогнозування розвитку держави і регіонів, оптимізація системи територіальної організації влади.

Висновки. Отже, для досягнення сформованих нами стратегічних пріоритетів розвитку будівельної галузі нашої країни потрібно розв'язати наявні проблеми шляхом використання внутрішніх та зовнішніх можливостей галузей та територій, шляхом поєднання розвитку та єдності, орієнтованих на людину; використання власного потенціалу та реалізації ефективної державної політики і, як наслідок, підвищення рівня життя населення; інтеграції регіонального економічного, інформаційного, освітнього, культурного простору до загальноукраїнського простору, в якому особа має змогу для самореалізації та підвищення якості життя незалежно від місця проживання (єдність загальноукраїнського простору). Це дасть можливість ефективного функціонування партнерських відносин між суспільством, державою і бізнесом.

Список використаних джерел:

1. Анін В.І. Теоретико-методологічні основи функціонування будівельних організацій в конкурентному середовищі : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.07.03 «Економіка будівництва» / В.І. Анін ; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. – К., 2005. – 38 с.
2. Асаул А.Н. Строительный кластер – новая региональная производственная система / А.Н. Асаул // Экономика строительства. – 2004. – № 6. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stroi.ru/tsch/d928dr341768m0.html>.
3. Проценко В.Я. Удосконалення управління розвитком підприємств будівельної індустрії : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.07.03 «Економіка будівництва» / В.Я. Проценко. – Херсон, 2005. – 200 с.
4. Цепенюк Н.М. Промисловість будівельних матеріалів у системі стратегічного розвитку економіки регіону : дис. ... канд. екон. наук / Н.М. Цепенюк ; Львів. нац. акад. наук України ; Інститут рег. досл. – Львів, 2011. – 200 с.

5. Фецишин Б.П. Факторний аналіз потенціалу розвитку промисловості будівельних матеріалів регіону / Б.П. Фецишин, Н.М. Цепенюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – Вип. 10. – С. 93–99.
6. Верхоглядова Н.І. Підходи до визначення ефективності інтеграції будівельних підприємств / Н.І. Верхоглядова // Причорноморські економічні студії. – 2017. – № 13. – С. 78–83.
7. Демчук Н.І. Розвиток інноваційно-інвестиційного забезпечення підприємств сфери виробництва будівельних матеріалів / Н.І. Демчук // Інтеграція економічних, технічних та інформаційних процесів: сучасний стан і перспективи розвитку : [кол. монографія] / за заг. ред. Л.М. Савчук. – Х. : Діса-Плюс, 2015. – С. 137–144.
8. Кандеєва В.І. Формування інноваційно-інвестиційної стратегії промислового підприємства в умовах конкуренції : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / В.І. Кандеєва. – О., 2014. – 189 с.
9. Інноваційний розвиток підприємства : [навчальний посібник] / [П.П. Микитюк, Ж.Л. Крисько, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна, С.М. Скочилас]. – Тернопіль : ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
10. Стельмашук А.М. Формування механізму управління інноваційним розвитком підприємств сфери виробництва будівельних матеріалів / А.М. Стельмашук // Інноваційна економіка. – 2015. – № 4 (59). – С. 61–72.
11. Аналіз тенденцій інноваційного розвитку підприємств будівельної галузі / [В.В. Шкроміда, О.Л. Гальцова, І.П. Кінаш] // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 143–147.
12. Планування розвитку територіальних громад : [навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування] / [Г.П. Васильченко, І.О. Парасюк, Н.В. Єременко]. – К. : ТОВ «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

Анотація. В статті определено, что для обеспечения эффективного развития строительной отрасли нужно сформировать и имплементировать стратегические приоритеты развития строительного комплекса страны. Определен ряд условий о необходимости разработки и реализации стратегии развития строительной отрасли. Предложены концептуальные стратегические приоритеты развития строительной отрасли Украины, целью которых является обеспечение благоприятных условий для развития исследуемой области.

Ключевые слова: стратегия, строительная отрасль, стратегические приоритеты, государство, глобализация.

Summary. It was investigated that in order to ensure the effective development of the construction industry, it is necessary to formulate and imply the strategic priorities of the development of the country's construction complex in the article. A number of conditions have been defined regarding the necessity of development and implementation of the construction industry development strategy. The conceptual strategic priorities of the development of the construction industry of Ukraine are proposed, the purpose of which is to provide favorable conditions for the development of the industry.

Key words: strategy, construction industry, strategic priorities, state, globalization.

УДК 338.2:631.1

Багорка М. О.

*кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри маркетингу*

Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Bagorka M. O.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor of Marketing Department
Dnepropetrovsk State Agrarian-Economic University*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

MAIN DIRECTIONS AND MECHANISMS OF ECOLOGY OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Анотація. У статті представлені ознаки, принципи та проблеми екологізації аграрного виробництва, досліджені механізми екологізації, запропоновані напрями удосконалення державної екологічної політики та аграрних підприємств в системі екологічно-економічного управління галуззю. Виділені основні механізми, за допомогою яких має здійснюватися процес екологізації, а саме механізм економічного регулювання та відповідальності, фінансовий механізм та державна підтримка. Ключова роль введення в дію цих механізмів належить єдиній послідовній державній політиці щодо екологізації аграрного виробництва, в основі якої лежать запровадження та реалізація принципів раціонального природокористування з мінімізацією негативного впливу на екологічні об'єкти під час здійснення антропогенної діяльності.

Ключові слова: екологізація аграрного виробництва, екологічні проблеми, фактори впливу, механізми екологізації, державна екологічна політика, аграрні підприємства, система екологічно-економічного управління.